

УДК 373.2.017.4:801.81

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/87-1-48>**Марина ЄПІХІНА,***orcid.org/0000-0002-9225-423X**кандидат педагогічних наук,**доцент кафедри розвитку дитини раннього і дошкільного віку**Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»**(Лубни, Полтавська область, Україна) dewdrop@ukr.net***Світлана БАДЕР,***orcid.org/0000-0002-9225-423X**доктор педагогічних наук,**професор кафедри розвитку дитини раннього і дошкільного віку**Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»**(Лубни, Полтавська область, Україна) svetmira23@meta.ua***Людмила ВАРЯНИЦЯ,***orcid.org/0000-0002-4355-1529**кандидат педагогічних наук,**доцент кафедри розвитку дитини раннього і дошкільного віку**Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»**(Лубни, Полтавська область, Україна) luda.varaniza@gmail.com*

ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ПОЧУТТІВ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МАЛИХ ФОЛЬКЛОРНИХ ЖАНРІВ

У статті розкрито актуальність проблеми патріотичного виховання дітей раннього дошкільного віку в умовах сучасних суспільних викликів, зокрема повномасштабної війни в Україні. Наголошено на важливості формування в дітей почуття національної приналежності, позитивного ставлення до рідної мови, культури, традицій уже з перших років життя. Доведено, що ранній дошкільний вік є сенситивним періодом для розвитку емоційно-ціннісної сфери, соціалізації та засвоєння первинного культурного досвіду, що створює підґрунтя для подальшого формування національної ідентичності. Особливу увагу зосереджено на потенціалі малих фольклорних жанрів (колискових пісень, забавлянок, лічилок, приспівків), які завдяки ритмічності, образності та повторюваності позитивно впливають на емоційний стан дитини, мовленнєвий розвиток, уяву, слухову пам'ять, а також сприяють закріпленню моральних цінностей, національних уявлень, світоглядних орієнтирів. Розглянуто форми інтеграції фольклору в освітній процес молодшої групи: мовленнєву, музичну, ігрову, театралізовану діяльність, а також повсякденні режимні моменти. Підкреслюється важливість створення емоційно сприятливого середовища, у якому національна культура природно входить у життя дитини. У статті наведено приклади практичного використання фольклорного матеріалу в роботі з дітьми 2–4 років. Окреслено педагогічні умови ефективного застосування малих фольклорних жанрів у контексті патріотичного виховання, серед яких: системність, педагогічна цілеспрямованість, адаптація до вікових можливостей, взаємодія з родиною. Аргументовано, що послідовне і цілеспрямоване використання українського фольклору в роботі з дітьми раннього дошкільного віку сприяє формуванню у них основ національної ідентичності та позитивного емоційного ставлення до української культури як частини власного «Я».

Ключові слова: патріотичне виховання, ранній дошкільний вік, малі фольклорні жанри, національна ідентичність, емоційний розвиток.

Maryna YEPIKHINA,

orcid.org/0000-0002-9225-423X

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department of Early and Preschool Child Development

Luhansk Taras Shevchenko National University

(Lubny, Poltava region, Ukraine) dewdrop@ukr.net

Svetlana BADER,

orcid.org/0000-0002-9225-423X

Doctor of Pedagogical Sciences,

Professor at the Department of Early and Preschool Child Development

Luhansk Taras Shevchenko National University

(Lubny, Poltava region, Ukraine) svetmira23@meta.ua

Liudmyla VARIANYTSIA,

orcid.org/0000-0002-4355-1529

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department of Early and Preschool Child Development

Luhansk Taras Shevchenko National University

(Lubny, Poltava region, Ukraine) luda.varaniza@gmail.com

FORMATION OF PATRIOTIC FEELINGS IN EARLY PRESCHOOL CHILDREN USING SMALL FOLK GENRES

The article examines the problem of patriotic education in early childhood through the use of small folklore genres. The relevance of the topic is due to the need to form a child's sense of national identity, emotional attachment to the native language, culture and traditions from the earliest stages of development. It is emphasized that early preschool age is a sensitive period for the development of the emotional-value sphere and the acquisition of initial socio-cultural experience. Small folklore genres – lullabies, finger games, rhymed games, short folk songs – are perceived by children as emotionally exciting and linguistically accessible. Their rhythmic structure, vivid imagery and repetition contribute to the development of speech, auditory attention, imagination and memory. At the same time, these genres convey traditional moral values, national symbols and cultural patterns, which serves as the basis for the emergence of patriotic feelings. The article defines the main forms of integration of folklore into the educational process of the junior preschool group: artistic and speech activity, musical and theatrical play, folk games. Particular attention is paid to the use of folklore in everyday life and transitional moments (greeting, farewell, getting ready for bed), which allows for emotional adaptation of the child and the creation of a culturally rich environment. Examples of Ukrainian folk songs and games suitable for children aged 3–4 are given, demonstrating their pedagogical value for the development of speech and social interaction. The article emphasizes the importance of a consistent and targeted approach to patriotic education by integrating national folklore into various forms of children's activities. Prospects for further research lie in the development of effective practices for fostering patriotic feelings in early childhood using art-based and culturally contextualized education methods.

Key words: patriotic religion, early preschool age, small folklore genres, national identity, emotional development.

Постановка проблеми. Сучасні реалії сьогодення, зокрема повномасштабна війна в Україні, актуалізували перед педагогами нагальну потребу – формування у майбутнього покоління стійких патріотичних почуттів, громадянської самосвідомості, любові до рідної землі. У цьому контексті цілком поділяємо позицію В. Желанової та О. Матвієнко, які підкреслюють, що проблема національно-культурної ідентичності особистості набула надзвичайної важливості у контексті викликів сьогодення, пов'язаних з повномасштабною війною й необхідністю відстоювання нашою країною територіальної цілісності й незалежності, що максимально загострили роль причетності і відповідальності громадян України за її долю

(Желанова, Матвієнко, 2022 : 17). За таких умов патріотичне виховання постає не лише складовою освітнього процесу, а й ключовим завданням, що має вирішальне значення для збереження національних цінностей, мови, культури та історичної пам'яті.

Починати формування патріотичних переконань доцільно з раннього дитинства – періоду, коли активно формується емоційно-ціннісне ставлення дитини до навколишнього світу. Саме в дитячі роки зароджується національна самосвідомість особистості, любов до рідного краю, почуття відданості Батьківщині (Аль-Хамадані та ін., 2015).

Одним із найефективніших і водночас природних засобів такого виховання виступають малі

фольклорні жанри – колискові пісні, потішки, примовки, загадки, прислів'я. Вони є носіями національної мудрості, мови, імпресивності й передають від покоління до покоління цінності українського народу. Доступна форма, ритмічність, образність і емоційність малих фольклорних жанрів сприяють глибокому емоційному впливу на дитину, активізують її почуття, мислення, мовлення, створюють основу для формування національної ідентичності.

Отже, дослідження можливостей використання малих фольклорних жанрів у процесі патріотичного виховання дітей раннього дошкільного віку є не лише актуальним, а й необхідним у контексті сучасних викликів української освіти та суспільства загалом.

Аналіз досліджень. Проведений науковий аналіз джерел з проблем патріотичного виховання дітей раннього дошкільного віку показав, що питання патріотичного виховання розглядалися із різних теоретико-практичних позицій. Концептуальні засади патріотичного виховання висвітлювали: І. Бех, А. Богуш, О. Киричук, В. Кузь, Н. Лисенко, О. Лісовець, О. Сухомлинська, К. Чорна та ін. Теоретичні проблеми патріотичного виховання старших дошкільників досліджували Н. Бабій, Н. Борисова, Н. Гавриш, Л. Єфименко, Т. Журавко, Л. Панченко, А. Терник, Т. Філімонова, та ін. Питання патріотичного виховання дошкільників засобами дитячого фольклору вивчали Н. Аркуша, С. Садовенко, М. Човрій та ін.; засобами народознавства – А. Богуш, Т. Вороніна, М. Єпіхіна, Н. Курило, Н. Лисенко, Є. Лозинська та ін. Засобами художньої літератури патріотичне виховання дошкільників розглядали І. Волинець, Т. Дука, Л. Іроденко, Л. Качур, М. Піковська, О. Рибцун, О. Солодуха, та ін. У контексті педагогічної спадщини В. Сухомлинського до проблеми зверталися В. Козуб, Р. Кравченко, Н. Тарапака, С. Тесленко та ін.

Водночас, студіювання наукових джерел засвідчує, що питання патріотичного виховання дошкільників здебільшого розглядається у контексті старшого дошкільного віку або на рівні загальних концептуальних підходів. Недостатня увага приділяється формуванню патріотичних почуттів саме у дітей раннього дошкільного віку, зокрема засобами малих фольклорних жанрів. Це зумовлює потребу в подальшому науковому осмисленні зазначеного питання з урахуванням вікових психолого-педагогічних особливостей дітей раннього дошкільного віку, а також їхнього сприймання усної народної творчості.

Становлення патріотичних почуттів як складової національної самосвідомості потребує початку

з ранніх етапів розвитку особистості. Особливого значення це набуває в умовах соціокультурних викликів, що потребує глибшого усвідомлення ролі духовно-моральних цінностей у вихованні дітей. У той же час аналіз наукових джерел свідчить про те, що питання патріотичного виховання дітей раннього дошкільного віку, зокрема засобами малих фольклорних жанрів (колискових пісень, приспівок, забавлянок, казок тощо), залишається недостатньо опрацьованим в актуальному науково-педагогічному просторі. Це зумовлює потребу у теоретичному осмисленні, систематизації наявного досвіду та виявлення умов ефективного впровадження цих засобів у практику роботи з дітьми раннього віку. Отже, **метою статті** є висвітлення особливостей формування патріотичних почуттів у дітей раннього дошкільного віку засобами малих фольклорних жанрів у контексті сучасного освітнього простору.

Виклад основного матеріалу. Малі фольклорні жанри є одним із найдавніших і найефективніших засобів формування патріотичних почуттів у дітей раннього віку. Вони органічно поєднують емоційність, доступність та національну культурну спадщину, що особливо важливо на етапі становлення особистості дитини. Як слушно зауважує О. Сафарова, «фольклор, його жанри, засоби, методи найбільш повно охоплюють всю картину народного життя, дають яскраву картину побуту народу, його моральності, духовності» (Сафарова, 2017 : 43), а отже, є цінним джерелом для патріотичного виховання підростаючого покоління.

До таких жанрів належать колискові пісні, забавлянки, приспівки, скоромовки, лічилки, казки. Їх вирізняє високий емоційний потенціал, оскільки вони наповнюють спілкування з дитиною теплом, лагідністю й довірою, сприяючи формуванню емоційного комфорту. Завдяки образності, ритміці та повторюваності, ці твори легко сприймаються дітьми, викликають позитивні емоції й водночас сприяють розвитку емпатії та чутливого ставлення до інших.

Через знайомство з такими творами дитина отримує перші уявлення про навколишній світ, засвоює базові моральні орієнтири – доброту, щирість, взаємну підтримку. Зміст таких творів несе у собі глибинний культурний код українського народу: образи природи, родинних стосунків, праці, побуту, обрядовості. Колискові, приспівки, лічилки виступають ефективним засобом оволодіння рідною мовою як носієм думок, почуттів і національних цінностей, знайомлять дитину з символікою та традиціями.

На ранніх етапах розвитку саме елементи народної творчості стають для дитини першими

носіями ідентичності. Як вважає Н. Ємельянова, дошкільний вік є періодом найінтенсивнішого формування особистості, саме в цей період діти вперше виявляють інтерес до історичного минулого, народних традицій та творчості, усвідомлюють власну приналежності до етнічної спільноти (Ємельянова, 2024 : 32). Через слухання, повторення та програвання фольклорних творів дитина не лише засвоює зміст, а й починає ототожнювати себе з культурним середовищем, формуючи позитивне ставлення до себе як представника свого народу. Це створює ґрунт для подальшого усвідомлення себе як частини української нації.

Аналіз положень Базового компонента дошкільної освіти (2021, нова редакція) підтверджує важливість впровадження фольклорних елементів у зміст освітнього процесу. У документі зазначено, що формування патріотичних почуттів є ключовим завданням дошкільної освіти, а національно-патріотичне виховання розглядається як невід'ємна складова гармонійного розвитку особистості. Зокрема, в освітньому напрямі «Дитина у світі мистецтва» наголошено на необхідності ознайомлення дітей з фольклором, народними традиціями та обрядами як засобами формування національної самосвідомості. В освітньому напрямі «Мовлення дитини» підкреслюється роль фольклору у розвитку мовлення, збагаченні у словниковому запасу, що безпосередньо впливає на формування мовно-культурної ідентичності (Базовий компонент, 2021).

Малі фольклорні жанри органічно вписуються в різні форми організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти, забезпечуючи не лише емоційне збагачення, а й патріотичне виховання дитини. Їх впровадження є доцільним і ефективним у повсякденній роботі вихователя, оскільки ці жанри легко сприймаються дітьми раннього дошкільного віку, відповідають їхнім віковим особливостям і сприяють формуванню глибокого зв'язку з національною культурою.

На початку дня, під час ранкового прийому та організаційних моментів малі фольклорні форми можуть бути використані як простий і природний спосіб привітання з дітьми. Короткі приспівки, лагідні звертання, римовані віршики створюють доброзичливу атмосферу, викликають у дитини позитивні емоції, допомагають їй почуватися спокійною та захищеною. Такі фольклорні елементи полегшують встановлення контакту з дорослими, сприяють поступовому залученню дитини до групового життя та формують почуття єдності з іншими дітьми.

У дітей молодшої групи фольклорні жанри органічно вплітаються в ігрову діяльність. Про-

сті лічилки, забавлянки, примовки використовуються для привернення уваги, створення ігрового настрою, супроводу рухів або повторюваних дій. Вони допомагають дітям легко включатися в гру, запам'ятовувати її послідовність, виконувати прості правила. Фольклор особливо ефективно використовувати в сюжетно-відтворювальних іграх, які ґрунтуються на знайомих казках чи народних образах. Така гра не лише розважає, а й виховує. Діти навчаються наслідувати позитивних героїв, спілкуватися, проявляти доброзичливість і співпрацю.

Важливим практичним аспектом використання малих фольклорних жанрів у роботі з дітьми раннього дошкільного віку є залучення їх до традиційних народних ігор, адаптованих до вікових можливостей дошкільника. Ігри «Котику сіренький», «Сорока-ворона», «Дзвіночок», «Зайці на галявині» поєднують елементи усної народної творчості з руховою та мовленнєвою активністю, що робить їх природною формою соціалізації та культурної ідентифікації дитини. Такі ігри, будучи носіями національного змісту, передають у доступній формі уявлення про світогляд, побут, традиції українського народу. Як зазначає І. Іншакова, народні ігри є «... відіграють ключову роль у збереженні та передачі культурних традицій, формуванні національної свідомості та моральних орієнтирів. Через ігри діти знайомляться з традиціями, символами та звичаями українського народу, що сприяє вихованню почуття патріотизму та любові до рідної культури» (Іншакова, 2025 : 223). Залучення до народних ігор сприяє формуванню перших елементів національної самоідентифікації, позитивного емоційного ставлення до рідного слова та народних персонажів.

У роботі з дітьми раннього дошкільного віку малі фольклорні жанри відіграють важливу роль під час музичних занять. Вони використовуються як основа для виконання простих українських пісень, рухливих ігор, хороводів, які поєднують музику, слово і рух. Такі заняття сприяють розвитку ритмічного відчуття, слухової уваги, координації рухів, а також формують емоційно-позитивне ставлення до рідної культури. Через повторення знайомих мелодій, фраз і рухів діти засвоюють національні образи у формі доступній їхньому вікові та емоційному сприйняттю. Як слушно зазначає С. Матвієнко, український музичний фольклор є «першоосновою музичної культури, дієвим підґрунтям для загального музично-естетичного розвитку дошкільників, формування в них музичних здібностей, виховання національної свідомості» (Теорія, 2017 : 64).

З практичного погляду доцільно використовувати народні пісні, адаптовані для дітей раннього віку, зокрема «Два півники», «Ладі-ладусі», «Печу, печу хлібчик», «Кую, кую чобіток», «Качка», «Рано-вранці на луку» та інші. Виконання таких пісень у поєднанні з жестами й рухами сприяє активному залученню дитини до музичної й мовленнєвої діяльності. Окрім розвитку слуху та координації, ці пісні виконують і виховну функцію – ознайомлюють із національною культурою, формують позитивне емоційне ставлення до рідного, закладаючи основи патріотичного виховання в ігровій формі.

У рамках художньо-мовленнєвої діяльності фольклорні жанри є близьким і зрозумілим інструментом розвитку мовлення дітей раннього дошкільного віку. На цьому віковому етапі провідне значення має слухання фольклорних творів у виконанні дорослого, їх емоційне сприйняття та поступове запам'ятовування окремих слів, звуко-наслідувань, римованих рядків. Через повторення простих лічилок, забавлянок, приспівків діти починають активно вживати нові слова, удосконалюють вимову, інтонаційну виразність, відчуття ритму. Інсценізація знайомих фольклорних сюжетів у формі нескладних діалогів, супроводжена мімікою та жестами, сприяє формуванню первинних комунікативних навичок і позитивному мовленнєвому досвіду у взаємодії з дорослими та однолітками.

Окремо слід зазначити значущість фольклору в театралізованій діяльності та участі дітей раннього віку в елементах календарно-обрядових свят. На цьому етапі важливим є не стільки усвідомлене сприйняття змісту, скільки емоційне занурення у фольклорну атмосферу через слухання коротких пісеньок, участь у простих рухах, елементарних діалогах або хороводах. Проведення адаптованих народних свят (веснянок, Великодніх ігор, осінніх ярмарків) з використанням примовок, колискових мотивів, обрядових атрибутів дозволяє дітям відчувати радість спільної дії, залученості до традицій, а також формує позитивне емоційне ставлення до національної культури. Театралізовані ігри за мотивами народних казок у простій формі розвивають елементи уяви, послідовного мовлення, сприяють емоційному самовираженню та поступовому входженню в культурне середовище.

З практичного боку доцільно залучати дітей до інсценізованих казкових фрагментів (наприклад, «Рукавички», «Кози-дерези»), де використовуються мінімальні репліки, рухи, маски, символічні костюми. Такі театралізовані ігри не лише розвивають елементи уяви, мовлення, соціальної вза-

ємодії, а й формують емоційне ставлення до рідного фольклору. Саме через просту дію і гру діти починають ідентифікувати себе як частину спільноти, що поділяє спільні культурні образи, – це й стає основою формування почуття національної приналежності в доступній, природній формі.

У повсякденному житті дітей молодшої групи малі фольклорні жанри виконують важливу регуляторну функцію, допомагаючи вихователю організовувати перебіг дня у м'якій, емоційно комфортній формі. Короткі римовані звернення, примовки, приспівки використовуються для привертання уваги дітей, плавного переходу між видами діяльності, встановленню порядку під час режимних моментів (наприклад, збирання на прогулянку, миття рук, підготовка до сну). Такі тексти легко запам'ятовуються, викликають емоційний відгук і сприяють формуванню навичок слухання та наслідування.

Колискові пісні або ритмічні заспокійливі віршики допомагають дітям розслабитися після активної діяльності, налаштуватися на денний сон, знижують збудження та тривожність. Особливо цінним є використання фольклору в період адаптації новоприбулих дітей, коли знайомі інтонації, повторювані тексти й м'яке звучання народного слова створюють відчуття безпеки, формують довіру до дорослого та забезпечують психологічний комфорт у новому середовищі. Як підкреслює Н. Ємельянова, використання потішок має особливу значущість у перші дні перебування дитини в закладах дошкільної освіти, в період адаптації, коли маленька дитина потрапляє в незвичну обстановку, нудьгує по будинку, мамі, не розташований до спілкування (Ємельянова, 2024 : 33).

Водночас, навіть у повсякденних ситуаціях фольклор виконує не лише емоційно-регуляторну, а й виховну функцію, зокрема у формуванні патріотичних почуттів. Знайомі колискові, звернення, традиційні образи пробуджують у дитини відчуття належності до української культури та закладають основи патріотичного виховання з раннього віку.

Висновки. Узагальнюючи результати дослідження, можемо стверджувати, що малі фольклорні жанри виступають ефективним засобом формування патріотичних почуттів у дітей раннього дошкільного віку. Їхня образність, ритмо-мелодика, емоційна насиченість і доступність відповідають віковим особливостям дітей раннього віку, забезпечуючи не лише мовленнєвий, а й емоційно-ціннісний розвиток.

У ранньому віці патріотичне виховання реалізується передусім через емоційне переживання

фольклорних текстів у поєднанні з діями, рухами, голосовими реакціями. Саме малі фольклорні жанри – колискові, забавлянки, приспівки, народні ігри – створюють базу для засвоєння первинного культурного досвіду, формування позитивного ставлення до рідної мови, національних символів, традицій.

Практичне впровадження малих фольклорних форм у художньо-мовленнєву, музичну, ігрову, театралізовану діяльність, а також у повсякденні режимні моменти створює сприятливі умови для розвитку мовлення, емоційного реагування, комунікативних умінь і соціального досвіду дитини. Особливої значущості набуває участь дітей у календарно-обрядових святах, інсценізаціях народних казок, виконанні пісень і римованих текстів з фольклорним змістом.

Ефективність патріотичного виховання засобами малих фольклорних жанрів забезпечується за умови педагогічної спрямованості, системності, творчого підходу вихователя, а також тісної взаємодії з родинним вихованням. Методичне забезпечення, створення розвивального фольклорного середовища, добір автентичного національного контенту – необхідні умови реалізації поставленої виховної мети.

Таким чином, використання малих фольклорних жанрів у процесі патріотичного виховання дітей раннього віку має не лише педагогічну доцільність, а й значний потенціал у формуванні культурної ідентичності особистості на ранніх етапах її розвитку. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в удосконаленні підходів до патріотичного виховання дітей раннього дошкільного віку засобами художньої діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аль-Хамадані Н.Д., Вдович О.М., Сидоренко Н.М. Патріотичне виховання дітей дошкільного віку як пріоритетний напрямок сучасної національної освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (педагогічні науки)*. 2015. – №7 (296). Ч.ІІ. С. 180–186. URL : <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1278/Al-Khamadi.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 18.05.2025).
2. Базовий компонент дошкільної освіти України / під наук. керівн. Піроженко Т. О. ; авт. кол-в: Байер О. М., Безсонова О. К., Брежнєва О. Г., Гавриш Н. В., Загородня Л. П. та ін. 2021. 37 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 18.05.2024).
3. Смелянова Н. Малі форми усної народної творчості, як складова національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку. *Освіта Сумщини*. 2024. №4 (64). С. 32–34.
4. Желанова В.В., Матвієнко О.В. Національно-культурна ідентичність особистості: сутність та структура. *Інноваційна педагогіка*. 2022. № 1 (49). С. 17–20. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41827> (дата звернення 17.05.2025).
5. Іншакова І. Є. Специфічні особливості застосування народних ігор в навчально-виховному процесі закладу дошкільної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2025. Вип.79. Т.1. С. 222–225. URL : http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2025/79/part_1/45.pdf (дата звернення 18.05.2025).
6. Сафарова О. Фольклор як засіб патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку. *Наука. Освіта. Молодь*. 2017. Ч.3. С. 42–45. URL : https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2017_3/15.pdf (дата звернення : 17.05.2025)
7. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 297 с.

REFERENCES

1. Al-Khamadani N. D., Vdovych O. M., Sydorenko N. M. (2015). Patriotychne vykhovannia ditei doshkilnoho viku yak priorytetnyi napriamok suchasnoi natsionalnoi osvity [Patriotic education of preschool children as a priority direction of modern national education]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedagogichni nauky*, №7(296), ch. II, 180–186. [in Ukrainian].
2. Pirozenko T. O. (kerivnyk), Baier O. M., Bessanova O. K., Brezhnieva O. H., Havrysh N. V., Zahorodnia L. P. ta in. (2021). Bazovyi komponent doshkilnoi osvity Ukrainy [The Basic Component of Preschool Education of Ukraine]. 37 s. [in Ukrainian].
3. Emelianova N. (2024). Mali formy usnoi narodnoi tvorchosti yak skladova natsionalno-patriotichnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku [Small forms of oral folklore as a component of national-patriotic education of preschool children]. *Osvita Sumshchyny*, №4(64), 32–34. [in Ukrainian].
4. Zhelanova V. V., Matviienko O. V. (2022). Natsionalno-kulturna identychnist osobystosti: sutnist ta struktura [National-cultural identity of the individual: essence and structure]. *Innovatsiina pedahohika*, №1(49), 17–20.
5. Inshakova I. Ye. (2025). Spetsyficni osoblyvosti zastosuvannia narodnykh ihor v navchalno-vykhovnomu protsesi zakladu doshkilnoi osvity [Specific features of using folk games in the educational process of preschool institutions]. *Innovatsiina pedahohika*, Vyp. 79, T.1, 222–225. [in Ukrainian].
6. Safarova O. (2017). Folklor yak zasib patriotichnoho vykhovannia ditei starshoho doshkilnoho viku [Folklore as a means of patriotic education of older preschool children]. *Nauka. Osvita. Molod*, Ch.3, 42–45. [in Ukrainian].
7. Teoriia ta metodyka muzychnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku [Theory and Methods of Musical Education of Preschool Children]. (2017). Nizhyn: NDU im. M. Hoholia. 297 s. [in Ukrainian].